

Legálny zväzok páru rovnakého pohlavia v Slovenskej republike a rozsah uznávania takýchto zväzkov právoplatne vzniknutých v zahraničí

Veronika Václavová*

DOI: <https://doi.org/10.24040/sap.2024.11.1.43-51>

Abstrakt:

VÁCLAVOVÁ, Veronika: *Legálny zväzok páru rovnakého pohlavia v Slovenskej republike a rozsah uznávania takýchto zväzkov právoplatne vzniknutých v zahraničí*. Príspevok sa zameriava na problematiku legálnej úpravy zväzkov párov rovnakého pohlavia v podmienkach slovenského právneho poriadku. Autorka konštatuje, že v rámci Slovenskej republiky neexistuje obdoba inštitútu manželstva pre kohabitujuce osoby rovnakého pohlavia. Ďalej sa konkretizuje na otázky uznávania manželstiev párov rovnakého pohlavia, respektíve registrovaných partnerstiev vzniknutých v zahraničí. Cieľom príspevku je zosumarizovať a podnietiť širšiu diskusiu o riešených otázkach a tiež poukázať na skutočnosť, že v právnom štáte musia byť ľudské práva garantované, pričom ich garanciu možno vykladať ako istotu priznanú všetkým a odmietanie diskriminácie.

Kľúčové slová:

registrované partnerstvo, pár rovnakého pohlavia, manželstvo, homoparentalita, diskriminácia

Legal Union of a Same-Sex Couple in the Slovak Republic and the Scope of Recognition of such Unions Validly Established Abroad

Abstract:

VÁCLAVOVÁ, Veronika: *Legal Union of a Same-Sex Couple in the Slovak Republic and the Scope of Recognition of such Unions Validly Established Abroad*. The paper focuses on the issue of legal regulation of unions of same-sex couples under the conditions of the Slovak legal order. The author notes that within the Slovak Republic there is no equivalent of the institution of marriage for cohabiting persons of the same sex. It is further specified on the issues of recognition of marriages of same-sex couples, respectively registered partnerships established abroad. The aim of the contribution is to summarize and stimulate a wider discussion on the issues addressed and also to point out the

* JUDr. Ing. Veronika Václavová, Katedra občianskeho a pracovného práva, Právnická fakulta, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, externá doktorandka

fact that human rights must be guaranteed in a state of law, while their guarantee can be interpreted as a security granted to all and the rejection of discrimination.

Key words:

registered partnership, same-sex couple, marriage, homoparentality, discrimination

Úvod

Právny poriadok Slovenskej republiky doposiaľ nekodifikuje zväzky párov rovnakého pohlavia alternatívou k inštitútu manželstva pre páry rozdielneho pohlavia a zároveň, prostredníctvom žiadneho osobitného právneho inštitútu neumožňuje vytvorenie homoparentality, ktorú Sobotková I. definuje ako páry rovnakého pohlavia, ktoré majú v spoločnej starostlivosti deti, či už z predchádzajúcich heterosexuálnych manželstiev, osvojené deti, alebo deti pochádzajúce z asistovanej reprodukcie,¹ a to i napriek skutočnosti, že od výmazu homosexuality zo zoznamu chorôb Svetovou zdravotníckou organizáciou začalo množstvo štátov konzekventne vytvárať inštitúty umožňujúce vytvorenie legálneho zväzku párov rovnakého pohlavia.

Ako uvádzajú Pavelková, Kubičková, Čechotová, nie je možné tvrdiť, že slovenské právo s takýmito faktickými vzťahmi nepočíta a nespája s ich existenciou žiadne právne následky.² Jednotlivé práva a povinnosti je možné vyvodiť z pojmov ako „domácnosť“, ktorú v zmysle ustanovenia § 115 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej ako „Občiansky zákonník“) tvoria fyzické osoby, ktoré spolu trvale žijú a spoločne uhrádzajú náklady na svoje potreby, prípadne „blízka osoba“, ktorú § 116 Občianskeho zákonníka definuje, okrem iného, ako osoby sebe navzájom blízke, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu, či termín „člen rodiny“, ktorý slovenský právny poriadok chápe ako osoby, ktoré spolu žijú v spoločnej domácnosti a sú tzv. blízkymi osobami. V otázkach dedenia je možné vychádzať z termínu „spolužijúca osoba“, a teda osoba, ktorá s poručiteľom žila najmenej po dobu jedného roka. Osobitnou otázkou v rámci tejto problematiky však je, či je takáto právna úprava dostatočná.

Zároveň vidíme potrebu venovať sa otázke, či slovenský právny poriadok, resp. v akom rozsahu akceptuje manželstvá, resp. registrované partnerstvá medzi kohabituujúcimi párami rovnakého pohlavia vzniknuté v zahraničí, s ohľadom na harmonizáciu súkromného práva a nediskrimináciu, aj napriek skutočnosti, že slovenský právny poriadok takéto inštitúty nepozná.

1. Legálny zväzok páru rovnakého pohlavia v slovenskom právnom prostredí

Inštitút registrovaného partnerstva, či obdobnej alternatívy vytvorenia legálneho zväzku páru rovnakého pohlavia v súčasnosti na úrovni Európskej únie nie je

1 SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 2. přeprac. vyd. Praha : Portál, 2012, s. 190.

2 PAVELKOVÁ, B. – KUBÍČKOVÁ, G. – ČEČOTOVÁ, V. *Zákon o rodině. Komentář s judikaturou*. Šamorín : Heuréka, 2005, s. 13.

do právneho poriadku vnútroštátne implementovaný len v podaktorých štátoch, ktorými sú Bulharsko, Lotyšsko, Litva, Poľsko, Rumunsko a Slovenská republika. Od roku 2001, kedy Holandsko ako prvé na svete rozšírilo právo uzavrieť manželstvo aj pre páry rovnakého pohlavia, začali zákonné práva pre páry rovnakého pohlavia rozširovať ďalšie štáty. Generalizovane sa tak ponímanie homosexuality v spoločnosti čoraz zásadnejšie mení, čo vyvoláva spoločenskú potrebu tieto otázky upraviť aj v legislatívnej rovine.

Európsky parlament ešte v roku 2014 schválil plán EÚ (2013/2183(INI)) proti homofóbii a diskriminácii na základe sexuálnej orientácie a rodovej identity, pričom vyzval všetky členské štáty na podporu práv LGBTI+ ľudí vrátane manželstva pre páry rovnakého pohlavia, voľného prístupu k osvojeniu, asistovanej reprodukcii a surogačnému materstvu, uvádza Tománek P.³ V tom istom roku bolo však manželstvo v Slovenskej republike ústavne zadefinované ako jedinečný zväzok muža a ženy. Ako uvádza Tománek: „*manželstvo je definované ako zväzok muža a ženy, ktorí sa zaviazali zdieľať svoje životy na každej úrovni svojho bytia (telesnej, emocionálnej, duchovnej) v takom type zväzku, ktorý bude naplnený spoločným plodením a výchovou detí. Komplexná povaha tohto zväzku a jeho prirodzená orientácia na prokreáciu odlišuje manželstvo od iných typov spoločenstiev a poskytuje bázu pre normy exkluzivity a permanencie manželstva.*“⁴ Je zjavné, že vnímanie manželstva a rodiny je v našich podmienkach založené na tradičných vzorcoch.

V rámci Slovenskej republiky bolo však už viackrát pertraktované implementovanie inštitútu, ktorý by umožňoval vytvoriť legálny zväzok páru rovnakého pohlavia, no žiadna zo snáh nebola úspešná. Rovnako tak, bola snaha o vytvorenie obdoby inštitútu registrovaného partnerstva pod názvom „životné partnerstvo“, pričom zámerom úpravy tohto inštitútu bolo umožniť vytvorenie zväzku odlišného od manželstva, ktorý by bol dostupný aj pre páry rozdielneho pohlavia (obdobne ako Francúzsky inštitút „*pacte civil de solidarité*“).

Doposiaľ posledný návrh o vytvorení inštitútu legalizujúceho zväzok páru rovnakého pohlavia, mal partnerom priznať práva v zmysle bezpodielového spoluvlastníctva, určitých oprávnení vo vzťahu k prístupu k zdravotnej dokumentácii a dedenia. Občiansky zákonník v rámci úpravy dedenia zo zákona priznáva nárok na dedičstvo spolužijúcim osobám, avšak toto je v praxi ťažko dokázateľné. Zároveň, právny poriadok Slovenskej republiky neupravuje vzájomnú vyživovaciu povinnosť životných partnerov a inštitút bezpodielového spoluvlastníctva sa rovnako tak vzťahuje výlučne na manželov; nie je možné dohodnúť ho žiadnou zmluvou.

Predmetný návrh na zavedenie inštitútu partnerského spolužitia bol koncipovaný rodovo neutrálne, a teda by, rovnako ako predošlý pokus, predpokladal jeho využitie ako pámi rovnakého pohlavia, tak aj pámi rozdielneho pohlavia, pričom takýto zväzok by bol uzatvorený spísaním prejavu vôle do notárskej zápisnice. Možno predpokladať, že inštitút, ktorý by sa vzťahoval nielen na páry rovnakého pohlavia, ale aj na páry rozdielneho pohlavia, by bol jednoduchšie spoločensky akceptovaný.

3 TOMÁNEK, P. Heteronormalita vo vzťahu k socializácii a adopcii detí homosexuálnymi rodičmi. In *Lifelong Learning – celoživotné vzdelávanie*, roč. 6, č. 1, s. 105.

4 Tamtiež, s. 117.

Na druhej strane, dôsledkom by opäť bolo znevýhodnenie párov rovnakého pohlavia, nakoľko by na úpravu svojich vzťahov mohli využiť výlučne jeden inštitút.

Z vyššie uvedeného je zjavné, že súčasná právna úprava je pre kohabitujúce páry rovnakého pohlavia nedostatočná. Právna úprava, ktorá by umožňovala upraviť vzťah páru rovnakého pohlavia by však priniesla uľahčenie v každodennom živote v zmysle priznaných práv, ktoré takémuto páru majú prislúchať rovnako, ako prislúchajú páru osôb rozdielneho pohlavia, avšak v zákonnej rovine sú tieto práva opomínané a slovenská právna úprava vzťahov osôb rovnakého pohlavia nepozná.

Mohlo by sa zdať, že na základe rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva Fedotová a ďalší proti Rusku, v zmysle ktorého musí Rusko uznať homosexuálne vzťahy, pričom Európsky súd pre ľudské práva konštatuje potrebu dosiahnutia spravodlivej rovnováhy a dodáva, že zmluvné štáty majú povinnosť zabezpečiť párom rovnakého pohlavia právnu ochranu v podobe nejakej formy právneho uznania ich vzťahov,⁵ sa predmetnou problematikou bude musieť zaoberať aj Slovenská republika. Zastávame však názor, že vzhľadom na skutočnosť, že Rusko bolo vylúčené z Rady Európy, nemožno už toto rozhodnutie brať na zreteľ a nevyplyva z neho tak povinnosť jeho aplikácie a implementácie do nášho právneho prostredia. Zároveň ale máme za to, že i napriek tomu môže byť predmetné rozhodnutie kľúčové vo vývoji legalizácie vzťahov párov rovnakého pohlavia, keďže možno predpokladať, že pokiaľ by sa obdobnou problematikou Európsky súd pre ľudské práva opätovne zaoberal, záver by nemusel byť značne odlišný ako v danom prípade.

Je nepochybné, že je do budúcnosti potrebné vyriešiť aj otázku v akom rozsahu garantovať tradície a zotrvávať na tradičnej rodine tvorenej výlučne mužom a ženou, a do akej miery vzťahy sekularizovať od tradícií.

2. Právne vzťahy vzniknuté v zahraničí vplývajúce na vnútroštátny právny poriadok s ohľadom na harmonizáciu súkromného práva

Nakoľko sú právne úpravy jednotlivých štátov rozličné a Európska únia ponecháva úpravu otázok rodinného práva na vnútroštátne právo, vystávajú otázky, či vzťahy, ktoré platne vznikli v zahraničí sú akceptované a uznané v Slovenskej republike, ktorá takéto vzťahy legálne neupravuje.

Odpoveď na túto otázku nachádzame v rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva, v zmysle ktorého Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej ako „Dohovor“) **neukladá** stranám **povinnosť poskytovať** párom rovnakého pohlavia **možnosť vstúpiť do manželského vzťahu**, avšak stabilný *de facto* vzťah medzi páromi rovnakého pohlavia žijúcimi spolu spadá do aplikačného rámca čl. 8 Dohovoru ako právo na rodinný život, z čoho vyplýva, že právne uznanie a právna ochrana partnerstva osôb rovnakého pohlavia je súčasťou práva na súkromný a rodinný život. V inom rozsudku Európsky súd pre ľudské práva taktiež uznal,

5 Pozri rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva v prípade Fedotová a ďalší proti Rusku zo dňa 13. júla 2021, sťažnosť č. 40792/10

že neexistujú kvalitatívne rozdiely medzi partnerským vzťahom heterosexuálnych párov a párov rovnakého pohlavia.⁶

V súlade s uvedeným tak možno konštatovať, že štát nie je povinný mať legislatívne zakotvenú možnosť uzavrieť manželstvo, či založiť rodinu osobám rovnakého pohlavia, a to i napriek skutočnosti, že Európsky parlament ešte v roku 2021 vyhlásil Európsku úniu za LGBTI+ zónu slobody s tým, že LGBTI+ osoby by všade v Európskej únii mali mať slobodu žiť verejne a prejavovať svoju sexuálnu orientáciu a rodovú identitu bez strachu z intolerancie, diskriminácie alebo prenasledovania a orgány v celej Európskej únii by mali chrániť a podporovať rovnosť na základe práva **všetkých**, vrátane LGBTI+ osôb.⁷ V uznesení o právach LGBTI+ osôb v Európskej únii Európsky parlament tiež zdôrazňuje, že všetky manželstvá alebo registrované partnerstvá uzavreté v jednom členskom štáte by sa mali uznávať vo všetkých jednotným spôsobom.⁸ Ďalej tvrdí, že sloboda pohybu LGBTI+ osôb nemôže byť vnútroštátnymi zákonmi obmedzená, ako napríklad zákazom manželstiev osôb rovnakého pohlavia.

2.1 Problematika udelenia pobytu na základe statusu rodinného príslušníka

Napriek tomu, že Slovenská republika neuznáva ani manželstvá, resp. registrované partnerstvá právoplatne uzatvorené v zahraničí, musí priznať právo pobytu nad tri mesiace občanovi tretieho štátu, ktorý právoplatne uzatvoril manželstvo s osobou rovnakého pohlavia v inom členskom štáte Európskej únie. Čiastočne tak k uznaniu tohto zväzku dochádza, avšak výlučne pre účely priznania odvodeného práva pobytu manželovi, resp. manželke, ako nečlenovi Európskej únie, pričom iné práva, napr. majetkové, dedičské, či rodinné tomuto páru priznané nie sú.

Spomenutá povinnosť štátu vyplýva z rozsudku Súdneho dvora Európskej únie z roku 2018 vo veci Coman and Hamilton proti Rumunsku, podľa ktorého pokiaľ odmietne členský štát uznať manželstvo občana tretej krajiny so svojim občanom rovnakého pohlavia, ktoré bolo zákonne uzavreté v inom členskom štáte, môže tým narušiť právo dotknutého občana voľne sa pohybovať a zdržiavať na území členských krajín Európskej únie,⁹ čím pripomenul svoj výklad z rozsudku vo veci Lounes.¹⁰

6 Pozri rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva v prípade Schalk a Kopf proti Rakúsko zo dňa 24. júna 2010, sťažnosť č. 30141/04, rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva v prípade Vallianatos a ostatní proti Grécko zo dňa 13. novembra 2013, sťažnosť č. 29381/09 a sťažnosť č. 32684/09

7 European Parliament: European Union an “LGBTIQ Freedom Zone”, [online]. [cit. 2022.10.09.], dostupné na internete: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20210304IPR99219/parliament-declares-the-european-union-an-lgbtiq-freedom-zone>

8 European Parliament: *Same-sex marriages and partnerships should be recognides*, , [online]. [cit. 2022.10.09.], dostupné na internete: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20210910IPR11913/same-sex-marriages-and-partnerships-should-be-recognised-across-the-eu>

9 Rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie vo veci Coman a Hamilton proti Rumunsku zo dňa 5. júna 2018, č. sťažnosti C-673/16

10 Rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie vo veci Lounes, to dňa 14. novembra 2017, č. sťažnosti C-165/16

Členské štáty Európskej únie tak nemôžu odmietnuť priznať právo pobytu po dobu dlhšie než tri mesiace občanovi tretieho štátu, ktorý uzavrel manželstvo s osobou rovnakého pohlavia, ktorá je občanom Európskej únie z dôvodu, že právny poriadok daného štátu takéto manželstvo nepozná. Sloboda pohybu a pobytu nesmie závisieť na vnútroštátnych zákonoch vymedzujúcich inštitút manželstva.

Král k uvedenému rozsudku dodáva, že v členskom štáte, ktorý manželstvá osôb rovnakého pohlavia neuznáva predmetný rozsudok prináša nielen diskrimináciu vlastných nemigrujúcich občanom proti vlastným migrujúcim občanom, ale tiež aj obrátenú diskrimináciu vlastných nemigrujúcich občanom oproti (do tohto štátu) migrujúcim občanom z iných členských štátov. Zároveň, podľa jeho tvrdení, rozsudok zvýhodňuje manželstvo osôb rovnakého pohlavia oproti registrovanému partnerstvu osôb rovnakého pohlavia, pričom registrovaný/á partner/ka migrujúceho občana rovnakého pohlavia má na rozdiel od jej manžela alebo manželky, ktorá/ý nie je členom Európskej únie právo dlhodobu s ním, ako jeho rodinný príslušník, žiť len v tých členských štátoch, kde je registrované partnerstvo uzákonené alebo uznávané.¹¹ Je potrebné dodať, že rovnako tak členským štátom neplynie povinnosť upraviť vo vnútroštátnom práve inštitút registrovaného partnerstva, či inej obdoby medzi osobami rovnakého pohlavia.

I keď Súdny dvor Európskej únie vyjadril vo veci Coman and Hamilton isté závery, a teda že štát je povinný, i keď manželstvo osôb rovnakého pohlavia nepozná, rešpektovať tieto vzťahy v rámci priznania práva pobytu, na území Slovenskej republiky sa isté problémy objavujú. Štyri zo šiestich krajín Európskej únie bez úpravy legálneho zväzku párov rovnakého pohlavia sa vyjadrili, že uznávajú slobodu pohybu pre páry rovnakého pohlavia, pričom Poľsko a Slovensko uviedli, že takúto slobodu pohybu odmietajú uznať. Máme za to, že sloboda pohybu nemá byť otázkou, ale istotou priznanou všetkým. Európska únia, rada Európy a Organizácia Spojených národov viackrát vyjadrili potrebu nediskriminácie a rovnosti pre LGBTI+ ľudí.

Zastávame názor, že v prípade, ak Slovenská republika umožní získanie trvalého pobytu manželovi alebo manželke svojho občana z dôvodu, že majú uzavreté heterosexuálne manželstvo, nakoľko je tento partner, resp. manžel pre slovenského občana rodinným príslušníkom, je jeho povinnosťou poskytnúť rovnakú možnosť aj páru rovnakého pohlavia, ktorý heterosexuálne manželstvo uzavrieť nemôže, nakoľko sa v opačnom prípade dopúšťa diskriminácie, s odvolaním sa na smernicu č. 2004/38/EC Európskeho parlamentu a Rady, ktorá v čl. 2 ods. 2 a) definuje termín „rodinný príslušník“ ako manželský partner, avšak podľa čl. 3 ods. 2 sa vstup do akéhokoľvek členského štátu Európskej únie umožní aj **d ďalším rodinným príslušníkom**, s ktorými má občan Európskej únie **riadne osvedčený trvalý vzťah**. Zároveň v zmysle § 2 (5) h) zákona č. 404/2011 Z. z o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej ako „Zákon o pobyte cudzincov“) je rodinným príslušníkom občana Európskej únie štátny príslušník tretej krajiny s právom pobytu v rovnakom členskom štáte, v ktorom má občan Slovenskej republiky, s ktorým sa táto osoba vráti na pobyt (prípadne sa k nemu pripája na pobyt) a spĺňa voči občanovi Slovenskej republiky

11 KRÁL, R. Co vlastne prináša kontroverzný rozsudek SDEU ve věci Coman? In *Jurisprudence*, r. 2019, č. 1, s. 41-42.

jednu z podmienok, pričom na tento vzťah sa vzťahuje podmienka § 2 (5) g) respektíve je jeho partnerom, s ktorým má tento občan trvalý, riadne osvedčený vzťah.

Napriek skutočnosti, že právny poriadok Slovenskej republiky už tak značne okliešťuje uznávanie zväzkov párov rovnakého pohlavia vzniknutých v zahraničí, a to výlučne na uznanie práva pobytu, resp. voľného pohybu, znenie Zákona o pobyte cudzincov v praxi prináša komplikácie. Patakyová M. sa v tejto súvislosti obrátila na Ústavný súd, pričom konštatovala, že nepriznanie práva na trvalý pobyt zasahuje do základných práv a slobôd oboch manželov, na čom nič nemení ani skutočnosť, že podľa právneho poriadku Slovenskej republiky nie je možné uzavrieť manželstvo medzi osobami rovnakého pohlavia. Ďalej dodáva: „*Právny poriadok viacerých štátov v súčasnosti umožňuje uzatvárať manželské zväzky osobám rovnakého pohlavia. Skutočnosť, že Slovenská republika odmieta považovať osobu v tomto zväzku za rodinného príslušníka pre účely udelenia trvalého pobytu znamená zásah do základných práv a slobôd takýchto manželov.* Napokon dodáva, že Národnej rade Slovenskej republiky v tejto súvislosti odporučila prijatie zmeny právnej úpravy, avšak legislatívna zmena prijatá nebola.“¹²

V tejto veci **Krajský súd v Žiline rozhodnutie** Riaditeľstva hraničnej a cudzineckej polície Banská Bystrica a aj rozhodnutie Oddelenia cudzineckej polície Policajného zboru Žilina **zrušil** v celom rozsahu, pričom potvrdil, že zamietnutím žiadosti v tomto prípade došlo k neoprávnenej diskriminácii na základe sexuálnej orientácie a porušeniu práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života a slobody pobytu a **súčasne zaviazal orgány cudzineckej polície, aby postupovala nielen v súlade s vnútroštátnymi právnymi normami, ale aj s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva.**¹³ **I keď judikatúra Súdneho dvora Európskej únie a Európskeho súdu pre ľudské práva zastáva k danej problematike jasný postoj, a i keď Zákon o rodine neumožňuje uzatvorenie manželstva párom rovnakého pohlavia, je potrebné dodať, že nad ním stoja iné právne predpisy ako Ústava SR, ale takisto aj Dohovor, ktorý zaručuje širší rozsah práv než právne predpisy Slovenskej republiky. V podmienkach Slovenskej republiky však ide o pomerne jedinečné rozhodnutie, čo vnímame ako dobrú predikciu vývoja v rámci riešenej problematiky.**

Záver

Právne uznanie a vytvorenie legálneho zväzku párov rovnakého pohlavia je významnou ľudskoprávnou otázkou riešenou v rámci práva na súkromný a rodinný život, ktoré zaručuje čl. 8 Dohovoru. Úroveň ochrany spolužitia poskytovanej párom rovnakého pohlavia sa v štátoch Európskej únie zvyšuje a Slovenská republika dnes patrí medzi posledné štáty Európskej únie bez akejkoľvek právnej úpravy pre páry rovnakého pohlavia, ktorá by bola obdobou manželstva párov rozdielneho pohlavia,

12 PATAKYOVÁ, M. *Činnosť verejnej ochrankyne práv počas funkčného obdobia 2017-2022*, s.18

13 ONAČILLA, J. *Trvalý pobyt pre páry rovnakého pohlavia*, [online]. [cit. 2023.12.06.], dostupné na internete: <https://www.pravenoviny.sk/trvaly-pobyt-pre-pary-rovnakeho-pohlavia>

pričom zastávame názor, že právna absencia uznania spolužitia párov rovnakého pohlavia nerešpektuje ľudskoprávne záväzky Slovenskej republiky.

V právnom štáte, za ktorý sa Slovenská republika v zmysle čl. 1 zákona č. 460/1992 Zb. Ústavy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov považuje, musia byť ľudské práva garantované, pričom je potrebné, aby platil princíp rovnosti občanov štátu pred zákonom, pričom toto nemožno vykladať len s ohľadom na prípadné porušenie zákona, ale tiež i v rámci rovnakej ochrany v zmysle zákona a zároveň v rovnakom priznaní a rešpektovaní práv pre všetkých. V právnom štáte nemá byť poskytovaná ochrana len väčšine, ale je potrebné, aby boli chránené záujmy všetkých občanov, pokiaľ by táto ochrana neškodila iným. Taktiež máme za to, že pokiaľ je určité právo priznané väčšine má byť istotou pre všetkých, inak dochádza k diskriminácii a zároveň k nerešpektovaniu kódexov, ktoré toto zaručujú. Zároveň diskriminácia párov rovnakého pohlavia odporuje deklarovanému modelu slobodnej a demokratickej spoločnosti.

Cieľom príspevku však nebolo priniesť odpovede na aktuálne problémy, ale predovšetkým riešené otázky zosumarizovať a zároveň podnietiť širšiu diskusiu o prebiehajúcich pokusoch o zmeny. Ako sa bude pohľad na predmetnú problematiku ďalej vyvíjať je otázkou budúcnosti.

Literatúra:

- KRÁL, R. 2019. Co vlastně přináší kontroverzní rozsudek SDEU ve věci Coman? In *Jurisprudence*, r. 2019, č. 1, s. 39-42.
- ONAČILLA, J. 2023. *Trvalý pobyt pre páry rovnakého pohlavia*, [online]. [cit. 2023.12.06.], dostupné na internete: <https://www.pravnenoviny.sk/trvaly-pobyt-pre-pary-rovnakeho-pohlavia>
- PATAKYOVÁ, M. 2022. *Činnosť verejnej ochrankyne práv počas funkčného obdobia 2017-2022*, s.18. dostupné na internete: https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2022/03/Odpocet_VOP_2017_2022_SJ.pdf
- PAVELKOVÁ, B. – KUBÍČKOVÁ, G. – ČEČOTOVÁ, V. 2005. *Zákon o rodine. Komentár s judikatúrou*. Šamorín : Heuréka, 2005, 369s. ISBN 9788089122240
- SOBOTKOVÁ, I. 2012. *Psychologie rodiny*. 2. přeprac. vyd. Praha : Portál, 2012, s. 224. ISBN 9788026202172
- TOMÁNEK, P. 2016. Heteronormalita vo vzťahu k socializácii a adopcii detí homosexuálnymi rodičmi. In *Lifelong Learning – celoživotní vzdělávání*, roč. 6, č. 1, s. 104-130.
- European Parliament: European Union an “LGBTIQ Freedom Zone”, [online]. [cit. 2022.10.09.], dostupné na internete: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20210304IPR99219/parliament-declares-the-european-union-an-lgbtqi-freedom-zone>
- European Parliament: *Same-sex marriages and partnerships should be recognised*, , [online]. [cit. 2022.10.09.], dostupné na internete: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20210910IPR11913/same-sex-marriages-and-partnerships-should-be-recognised-across-the-eu>
- rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva v prípade Fedotová a ďalší proti Rusku zo dňa 13. júla 2021, sťažnosť č. 40792/10
- rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva v prípade Schalk a Kopf proti

- Rakúsko zo dňa 24. júna 2010, sťažnosť č. 30141/04,
- rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva v prípade Vallianatos a ostatní proti Grécko zo dňa 13. novembra 2013, sťažnosť č. 29381/09 a sťažnosť č. 32684/09
 - rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie vo veci Coman a Hamilton proti Rumunsku zo dňa 5. júna 2018, č. sťažnosti C-673/16
 - rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie vo veci Lounes, to dňa 14. novembra 2017, č. sťažnosti C-165/16

Summary: Legal Union of a Same-Sex Couple in the Slovak Republic and the Scope of Recognition of such Unions Validly Established Ebroad

The paper provides a view of the current situation in the Slovak Republic from the point of view of the possibility of forming a union of a couple of the same sex. Legal recognition and creation of a legal union of same-sex couples is an important human rights issue addressed within the right to private and family life. Also, it examines whether legal relationships validly established abroad are accepted and recognized in the Slovak Republic despite the fact that they are not regulated in the environment of the Slovak legal order.

Today, the Slovak Republic is among the last countries in the European Union without legal regulation for same-sex couples. Human rights must be guaranteed and it is necessary that the principle of equality of citizens of the state before the law applies, while this cannot be interpreted only with regard to possible violations of the law, but also within the framework of equal protection and at the same time in equal recognition and respect for the rights of all. If a certain right is granted to the majority, it should be a certainty for all.

The aim of the contribution is primarily to summarize current and resolved issues and at the same time to stimulate a wider discussion.

JUDr. Ing. Veronika Václavová
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
Právnická fakulta, Katedra občianskeho a pracovného práva
Komenského 20
974 01 Banská Bystrica
Slovenská republika
e-mail: vvaclavova@umb.sk

Obsah článku podlieha licencií Creative Commons Attribution 4.0 International Licence CC BY (Veronika Václavová).